

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-137

DOKU, ORGAN NAKLİ VE BAĞIŞI HAFTASI

(3-9 KASIM)

Doku ve organ nakli, birçok kişinin yaşamını kurtarmakta ve yaşamsal işlevlerin başka hiçbir şekilde sürdürülemez olduğu tıbbi durumlarda bu işlevlerin yeniden yerine getirilmesini sağlamaktadır. Yaşam kurtarıcı bu müdahale özellikle son 50 yılda dünya çapında başarı ile yerine getirilebilen bir uygulama olmuştur.¹

Organ, insan vücudunun farklılaşmış ve yaşamsal bir parçası olup, farklı dokuların bir araya gelerek oluşturduğu, kendine ait bir yapısı, damarları ve vücudun normal işlevlerini yerine getirmeye ilişkin bir kapasitesi olan sınırları belli doku grubudur. Böbrek, kalp, akciğer, deri, dalak, mide, göz, rahim, pankreas ve ince bağırsak organlara örnek olarak verilebilir.^{2,3} Doku, ise organları meydana getiren, şekil ve yapı bakımından benzer olan ve aynı vazifeyi gören, birbirleriyle sıkı ilgisi olan, aynı kökten gelen hücreler topluluğuna verilen isimdir. Kalp kapağı, kornea, kemik, kemik iliği, kıkırdak, kas dokusu, bağ dokuları bunlara örnek olarak verilebilir.³

Organ nakli; böbrek, karaciğer, akciğer, kalp gibi organların görevlerini yapamaması ve vücuda zarar vermeye başlaması sonucu sağlıklı böbreğe, karaciğere, akciğere, kalbe sahip, beyin ölümü gerçekleşmiş ya da canlı kişiden ihtiyaç duyulan organın alınması ve hasta kişiye nakledilmesi işlemidir.^{1,4} Bu güne kadar dünya genelinde en sık nakli yapılan organ böbrektir. Diğer nakli mümkün olan organlara akciğer, pankreas ve ince bağırsaklar, doku nakline örnek olarak ise kemik, kemik iliği, kornea, yüz ve kalp kapağı gibi dokuların nakli gösterilebilir.¹

Organ nakli, son dönem organ yetmezliği olan hastalar için en iyi tedavi şeklidir ancak tüm dünya genelinde nakil edilecek organ bulma konusunda sorunlar görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 100.000'den fazla kişi uygun organ için beklemekte ancak dörtte birinin nakil fırsatı bulabileceği tahmin edilmektedir.⁵ İzlanda, Norveç, Türkiye ve diğer Avrupa bölgesi ülkelerinde 86.000 kişi organ nakli için beklemektedir. Her gün yaklaşık 16 kişi organ bulunamadığı için hayatını kaybetmektedir.⁶

Türkiye'de 2012 yılı rakamlarına göre en sık yapılan organ nakilleri böbrek, kornea, karaciğer ve kalp nakilleri olmuştur. Yine Türkiye'de 2013 yılında organ bekleyen kişi sayısının 28.174 olduğu görülürken

¹ [İnternet]<http://www.who.int/transplantation/en/>. Erişim:30.10.2016.

² [İnternet] <http://www.who.int/transplantation/activities/GlobalGlossaryonDonationTransplantation.pdf?ua=1>

³ Öztürkler C, Hukuk Uygulamasında Tıbbi Sorumluluk, Teşhis, Tedavi ve Tıbbi Müdahaleden Doğan Tazminat Davaları, Ankara 2003, s.195. Erişim:30.10.2016.

⁴ [İnternet] <https://organ.saglik.gov.tr/OTR/30Bilgilendirme/OrganNakli.aspx>. Erişim:30.10.2016.

⁵ Cheung CY, Pong ML, Au Yeung SF, Chau KF. Factors affecting the deceased organ donation rate in the Chinese community: an audit of hospital medical records in Hong Kong, Hong Kong Med J 2016;22:Epub.

⁶ [İnternet]<https://www.edqm.eu/en/events/european-day-organ-donation-and-transplantation-eodd>. Erişim:30.10.2016.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-137

aynı yıl beyin ölümü gerçekleşen 1.703 kişinin yalnızca 329'unun (%22) organlarının ailesi tarafından bağışlandığı görülmüştür.⁷

Organ veya doku nakli bekleyen hastalar için tek çözüm, organ bağışıdır. Organ bağışı, akli dengesi yerinde, on sekiz yaşını doldurmuş olan kişilerin, hayatta iken ve kendi rızası ile doku ve organlarının bir kısmının veya tamamının, doku ve organ nakli ihtiyacı olan kişi ve kişilere tedavi amacıyla bağışlanmasıdır. Kişilerin organ bağışında bulunabilmesi 2238 sayılı “Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkındaki Kanun”a göre düzenlenmiştir. Yasaya göre; on sekiz yaşından büyük ve akli dengesi yerinde olan herkes organlarının tamamını veya bir bölümünü bağışlayabilmektedir.⁸

Organ ve doku bağışında bulunacak kişi bunu iki kişi huzurunda yapmaktadır. Bağışlanacak olan organın uygunluğu ailenin onayı alınarak sağlık ekibi tarafından ve bağışçının beyin ölümü gerçekleştikten sonra yapılmaktadır.⁹ Organ bağışı kartında yer alan organ ve dokuların isimleri işaretlenerek bağışlanacak organ/doku seçilebilmektedir. Bağışta bulunacak donör tüm seçenekleri işaretleyerek 8 kişiye yeni bir hayat verebilir.¹⁰

Organ bağışında bulunmak için hastanelerin organ bağış ünitelerine ya da Türkiye Organ Nakli Vakfı'na başvurulması yeterlidir. Kişiler öldükten sonra kullanılmak üzere organlarını bağışlayabilecekleri gibi hayatta oldukları dönemde de bazı organlarını başka insanların yaşamlarını kurtarmak için bağışlayabilirler. Hayatta iken organ bağışçısı olmak için organ bağışçısı ve alıcısının bir organ nakli merkezine başvurmaları yeterlidir. Bu merkezlerde organ bağışında bulunma isteği iki tanık huzurunda beyan edilerek organ bağışı formu imzalanmakta ve merkez tarafından organ bağışı kartı verilmektedir. Organ bağış kartı istenildiği takdirde organ bağış ünitesi olan bir hastaneye başvurularak iptal ettirilebilmektedir.¹¹

Her yıl 3-9 Kasım tarihleri arasında düzenlenen etkinliklerle, organ bağışının hayati önemi bir kez daha vurgulanmakta, organ bağışı konusundaki farkındalığın ve bağışçı sayısının artırılması hedeflenmektedir.

⁷ Türkiye 2013 Yılı Organ Bağışı Ve Nakline İlişkin İstatistikler, [İnternet] <https://www.tonv.org.tr/admin/pages/files/T%C3%9CRK%C4%BOYE%202013%20YILI%20ORGAN%20BA%C4%9EI%C5%9EI%20VE%20NAKL%C4%B0NE%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0KLER.pdf>. Erişim:30.10.2016.

⁸ [İnternet] <http://www.organnakli.hacettepe.edu.tr/bagis.shtml>. Erişim:30.10.2016.

⁹ [İnternet] <https://organ.saglik.gov.tr/OTR/30Bilgilendirme/OrganBagisi.aspx>. Erişim:30.10.2016.

¹⁰ Sağlık Bakanlığı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında 2238 sayılı kanun, 29.05.1979. [İnternet] <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-445/tarihi29051979--sayisi2238--rgtarihi03061979--rg-sayis-.html>. Erişim:07.10.2016.

¹¹ [İnternet] <https://www.tonv.org.tr/tr/coklu-sayfa/organ-bagisi/sik-sorulan-sorular/4/47>. Erişim:30.10.2016.